

11 Dramatiske tekster

11.3. Plot og dramaturgi

Præsentation

Formålet med denne øvelse er gennem en analyse af en dramatisk tekst at repetere begreberne plot og dramaturgi.

Tekst

Som teksteksempel er valgt Gustav Wieds *Den hellige Aand*, skrevet 1905, der herunder er gengivet i sin helhed.

Opgaver

1. Gør rede for hovedfaserne i stykket.
Opstil i forbindelse hermed en oversigt over skuespillets handling, og overvej i forlængelse af oversigten, hvad der er stykkets bærende plot, og hvad der er baggrunden for udviklingen fra den ene handlingsfase i stykket til den næste.
2. Giv en dramaturgisk analyse af stykket, der munder ud i en samlet oversigt over den indholdsmæssige udvikling i skuespillet.
Diskuter i forlængelse heraf, om der er elementer i handlingsopbygningen, der har hentet inspiration i det traditionelle dramas handlingsstruktur (jvf. *Dansk i grundforløbet* side 102)
3. Undersøg samtalen mellem de to personer med henblik på at karakterisere de to personer og blotlægge den udvikling, der sker med Søren i løbet af stykket.
Diskuter i forbindelse hermed, hvilket livssyn der indirekte kommer til udtryk i stykket.

11 Dramatiske tekster

Tekst

Gustav Wied:
Den hellige Aand

AGERENDE
Søren Forkarl. Ole Uldkræmmer.

Søren Forkarl og Ole Uldkræmmer står ude paa Gaardejer Niels Christensens Gaardsplads, hvor de allerede her staaet henved en Time og snakket.

SØREN ... og lisom han aabner Døren og gaar ud, bli'r han overfalden af en Bisværn, der stikker ham i Hovedet og paa Hænderne og, over det hele, hvor de kan komme til ... Se, det kan jo nok bevise Gu's Almagt; men Gu's Kjærlighed beviser det sgunte!

OLE. Næi, der skal *mere* til! ... Og nu ligger han derinde?

SØREN. Nu ligger han derinde, ja...

OLE. Og *Du* staar for Styret?

SØREN. Og *jeg* staar for Styret

OLE. Skal Du osse holde *Konen* vedlige?

SØREN. Æ—he—-he—he.

OLE. Ja, for han er danne sæl mægtig...

SØREN. Æh—he—-he—he, næi. Men hun er *hellig*!

OLE. Føj for Saten! . . . Er han *mejet* daarlig?

SØREN. Det har slaaen sig paa Hjernen, si'er Doktren.

OLE. Saa *er* han den! for den Lejemsdel har han aldrig vaaren videre standhaftig i... Og Børn har de ingen af?

SØREN. Næi ... jo en Dødfødt.

OLE. Du er et godt Fæ, Søren Hansen!

SØREN. Jamen hun er jo *hellig* ... og jeg er Atenist.

OLE. Det er vi sgu allesammen om Natten!

SØREN. Æ—he—he----he...!

OLE. Og Gaarden er god?

SØREN. Gaarden er udmærket, ja Men hun render til Bønnemøder.

OLE. Saa rend med! ... Og Besætningen?

SØREN. Besætningen er primus.

OLE. Du er et godt Fæ, Søren Hansen!

SØREN (*tøvende*). Jeg har prøvet at snakke med hende...

OLE (*interesseret*). Naa?

SØREN. Men hun kom straks kørende med den hel-li-ge Aand.

OLE. *Vælt* ham!

SØREN. Det kan jeg ikke...

OLE. Saa vælt *hende* da!

SØREN. Æ—he—-he—he ...!

11 Dramatiske tekster

- OLE. Hva sae hun?
- SØREN. Hun spurgte, om jeg kendte Jesum...
- OLE. Det gjorde Du vel?
- SØREN. Ja-e ... Men jeg bekjendte mig til den frie Tanke, sa'e jeg; jeg troede ikke paa hendes hel-li-ge Aand, sa'e jeg; jeg troede, at Livet styredes efter forud ansatte fysiske Love, sa'e jeg.
- OLE. Hmm ... men hvem har ansat dem, Søren Hansen?
- SØREN. Det er 'et intet Menneske foreløbigen givet at udgranske, Ole Christoffersen.
- OLE. Næi, ser vi det ... Men jeg si'er blot, at ku' jeg faa en Bundegaard ved at tro paa Treenigheden, saa Faeme *troede* jeg!
- SØREN. Det faar ingen *mig* nogensinde till!
- OLE. Du er et godt Fæ, Søren Hansen!
- SØREN. Man skal være det, man er, helt og fuldt ud! Og i det foreliggende Tilfælde vilde en Kungpromis mellem mig og den hel-li-ge Aand være en Kungpromis med Akordens Aand!
- OLE. (*halvvejs beundrende*). Ja, *Snakketøj* har Du jo
- SØREN. Det har enhver, der er greven af en stor Sag, Ole Christoffersen; og man skal holde fast ved sin Overbevisning.
- OLE. Kan Du købe Kunstgjødning for *den*?
- SØREN. Næi ... men man beholder *Sælagtelsen*.
- OLE. Hva' kan det nytte, naar de *andre* griner?
- SØREN. Og saadan en bredbuget Gaardmandskælling!
- OLE. Bredbuget .. ? Saa Du er osse Socialist?
- SØREN. Ja jeg er . . . mit Bryst banker for de smaa paa Jorden!
- OLE. Hvor mejet Kretur holdes her?
- SØREN. Tyve.
- OLE. Og Heste?
- SØREN. Fire.
- OLE. Og hva' kommer hun til at skyldes i Gaarden?
- SØREN. Tredve Tusind.
- OLE. Og de staar?
- SØREN. I Kreditforeningen til 4 ½.
- OLE. Fire Gange tre er tolv, og en halv til er atten ... atten hundrede paa saadan en Gaard, det er jo ingenting!
- SØREN. Næi.
- OLE. Du sku' *skamme* Dig!
- SØREN. Jeg sæl-ger ikke min Sælagtelse for en Skæppe Mammun.
- OLE. Du sku simpelthen *piskes*!
- SØREN. Jeg vil staa ren og frigjort overfor mine Meningsfæller.
- OLE. Du sku ... Du sku . Du sko sættes *fast*, Søren Hansen. Du sku... Du sku uskæelligeres! Samfundet ka liefrem ikke være tjent med, at Du gaar *løs*!
- SØREN. Og *Du* snakker, som Du har Forstand til, Ole Christoffersen! ... Det er jo netop vos Fremskridtsfolks Opgave at holde vores Svinesti ren, som skreven staar! ... Og *skal*

11 Dramatiske tekster

jeg noentid indlade mig med Kællingen her, saa skal det være som et Martyrium, jeg tar paa mig for at faa Gaarden udstykket til Husmandslodder! ... Og nu har jeg ikke Stunder til at staa længere her og skvadronere med *Dig!* Adjøs!

(*Et Aar senere.*)

Søren og Ole staar paa ny ude paa Gaardspladsen og snakker sammen. — Niels Christensen er død; og Søren er bleven gift med Enken.

SØREN ... og li-ge-som jeg aabner Døren og gaar ud, falder jeg om og blir liggende ... Og da jeg kommer til mig sæl igen, er jeg *Kristen!*

OLE. Det var Satens!

SØREN. Det er li-ge-som med ham Paulum, da han gik til Dasmascum, Ole Christoffersen.

OLE. Og saa tog Du hende?

SØREN. Herren vilde det jo...

OLE. Du er sgu alligevel ikke saa dum, som Du ser ud til, Søren Hansen!

SØREN. Jeg *har* været dum.

OLE. Ja, det har Du sgu!

SØREN. Men nu er jeg bleven seende.

OLE. Og nu gaar Du til Bønnemøder?

SØREN. Nu gaar jeg til Bønnemøder og blander min Lovsang med de andres.

OLE (*puffer til ham og blinker*). Hør, Du Søren . . vi er jo *alene!*

SØREN. Menneskene er aldrig *alene*, Ole Christoffersen!

OLE (*skuffet*). Hum . . . Og hva sier nu dine gamle Meningsfæller?

SØREN. Jeg har ta-get Martyriummet paa mig og lar dem grine.

OLE. Ja, Du sidder jo osse her paa Gaarden som Ejer nu.

SØREN. Ikke som *Ejer*, Ole Christoffersen, kun som *Forpagter*...

OLE (*overrasket*). Saa—e ?

SØREN. Er ikke al Ejendom en Forpagtning fra Oven?

OLE. Naa saadan jo! . Og det *Herskav* er ikke af de strikseste med Afgiften!

SØREN. Nej det er i-del Kjærlighed!

OLE. Sig mig, Søren, staar Du og gør Nar af mig?

SØREN. Jeg er et li-det Gu's Barn, Ole...

OLE. Ja, Du er sgu hverken til at hugge eller stikke i!

SØREN. Den hel-li-ge Aand er kommen over mig...

OLE. Saa blev det altsaa *ham*, der væltede *Dig* tilsidst!

SØREN. Han er saa *stærk*, saa *stærk*...

OLE. Jeg synes ellers, Du sa'e engang, at Du vilde ikke ha noet med ham at skaffe?

SØREN. Du véd ikke, hvor let man skifter Mening, Ole Christoffersen, naar man er kommen paa den rette Vej!

OLE. Næi, jeg har da ikke rigtig vidst det før nu . . . Saa blir det vel heller ikke til noget med Udstykningen?

SØREN. Med hva for en Udstykning ...?

11 Dramatiske tekster

OLE. Du vilde jo udstykke Gaarden her til Husmandslodder, sæe Du, hvi Du noentid fik den.

SØREN. Sæe jeg det ...? Det maa ha været den Gang, jeg saa' paa Livet med kun *jordiske* Øjne.

OLE. Ja, Du er sgu Faenhenteme mere durkdreven, end Du *tegnede* til, er Du.

SØREN. Den som er givet meget skal formere sin Bo til Gu's Ære Ole Christoffersen; og jeg er netop i Lav med at afrunde Ejendommen og købe Per Jensens Gaard her ved Siden af. Du vil derfor indse, at i det foreliggende Tilfælde vilde en Kungpromis mellem mig og de sosialistiske Ideer være en Kungpromis med Akordens Aand!

OLE. Ja, Snakketøj har Du altid haft!

SØREN. Det har enhver, der er greven af en stor Sag, Ole Christoffersen; og man skal holde fast ved sin Overbevisning, thi kun derved bevarer man Sælagtelsen og holder sin Svinesti ren, som skreven staar.

OLE (*tæt hen til ham*). Kan Du huske ifjor, Søren Hansen, da Bierne hade stukken Niels Christensen, saa han døde aet, saa sa'e Du, at det kunde maaske tilnød bevise Gu's Almagt, sa 'e Du; men Gu 's Kjærlighed beviste det *ikke*, sa'e Du? .. Men jeg synes nu alligevel, at det paa en Maade lisom har bevist Gu's Kjærlighed . . . til *Dig*!

SØREN (*sukker dybt*). Ja, hans Veje ere uransa-ge-li-ge, Ole Christoffersen! . . . Men nu maa jeg ind. Adjøs! . . . Og den hel-lige Aand komme i bredt Maal over vort lille Fædreland! Dette beder jeg inder- li-gen! (*gaar.*)